

Türkiye İşçi Sendikası Konfederasyonu (TÜRKİŞ- 31 Temmuz 1952)

Emekçilerin hakkını korumak isteyenlerin bir araya geldikleri birlik.

Fransızcadan Türkçeye geçmiş olan sendika (sendique) kelimesi, “hakkını koruyan kimse” anlamına gelmektedir. Gerçek anlamda ve uygulamada da emekçilerin hakkını korumak isteyenlerin bir araya geldikleri yerdir. Uluslararası ölçekte sendikalaşma hareketi XIX. yüzyılın son çeyreğinde gelişme göstermiş, 1889’da çeşitli uluslararası iş kollarında federasyonlar kurulmuştur. 1903’te İrlanda’nın Başkenti Dublin’de “Uluslararası İşçi Sendikaları Sekreterliği” kurulması kararının ardından 1913’te “Uluslararası Sendikalar Federasyonu (IFTU)” oluşturulmuştur. Amerika Birleşik Devletleri (ABD) başta olmak üzere gerçekleştirilen işçi konferanslarında sendika özgürlüğü, grev hakkı, çalışma saatleri başta olmak üzere bir çalışma örgütünün kurulmasının gerekliliği tartışılmıştır. 1919’da I. Dünya Savaşı’nın ardından savaşın galip devletleri barışı daim kılmak, bozulan ekonomik ve siyasi koşulları düzeltmek için “Milletler Cemiyeti” ve ondan bağımsız olarak da “Uluslararası Çalışma Örgütü (International Labour Organization -ILO)” kurulmuştur. II. Dünya Savaşı sırasında ve sonrasında çalışmalarını yürüten ILO, 1944’de yayımlamış olduğu “Philadelphia Bildirisi” ile ilkelerini geliştirerek ilan etmiştir. Temel dört ilke olarak açıklanan bildiride emek ve sendika özgürlüğüne yani örgütlenme özgürlüğüne yer verilmiştir. Ayrıca insanların ırk, inanç ve cinsiyetleri sebebiyle ayrımcı uygulamalara maruz kalamayacakları, fırsat eşitliğinin her çalışanın hakkı olduğu açıklanan bildiride kişilerin, çalışma, sosyal güvenlik ve asgari ücret haklarına sahip oldukları belirtilmiştir. Son olarak bildiride çalışanların, saygınlık içinde maddi olanaklarını ve manevi gelişmelerini sağlama hakkına sahip oldukları ilan edilmiştir. ILO, 1946’da Birleşmiş Milletlerin (BM) ilk uzman kuruluşu olmuştur. Türkiye, ILO’ya 1932’de üye olmuş, pek çok sözleşmesini onaylamış ve iç hukukuna aktarmıştır.

Türkiye’de işçi hareketleri, güçlü bir örgütlenme yapısına sahip olmadığı için süreklilik göstermemiştir. İşçi örgütlenmelerine örnek olarak İstanbul’da 1871’de işçilerle ilgili “Amelperver Cemiyeti”, 1895’te ise sendika özelliklerine daha uygun Tophane Fabrikası işçileri tarafından da “Osmanlı Amele Cemiyeti” gösterilmektedir. İşçilerin hak arama mücadelesi 1908’de bir dönüm noktası yaşamıştır. İşçilerin yoğun olarak çalıştığı demir yolu, tersane, Tütün Rejisi, Şirket-i Hayriye gibi iş kollarında Türkiye’de grevler yaşanmıştır. İşçi sınıfının direnişi, sendikal örgütlenmeye evrilmişse de dönemin koşulları buna imkân vermemiştir. 1923’te toplanan “Türkiye İktisat Kongresi”nde işçilerin bir araya gelmeleri yönünde adımlar atılmış, tüm işçileri temsil edecek merkezî bir örgütün koruması gündeme gelmiş, ancak gerçekleştirilememiştir. Zira o dönem pek çok kuruluş yabancıların yönetimi altındadır. Bu sorunu aşmak için Halk Fırkası ilk kez işçi ve işveren sendikasının kurulmasını programına almıştır. Savaş yılları sendikacılığın gelişmesine imkân vermemiştir. Bu sebeple 1919’da kurulan “Türkiye İşçi Derneği’nin ömrü kısa olmuştur. Bu doğrultuda 1924 ve 1927’de İstanbul’daki tramvay işçileri arasında sendika kurulması için girişimde bulunulmuştur. 1924 Anayasası dernek

kurma özgürlüğünü tanımış olmasına rağmen 17 Mart 1925’de kabul edilen Takrir-i Sükûn Kanunu ile sendikacılık ve işçi hareketlerine yasak getirilmiştir. 1930-1932 yılları arasında İzmir’de sigara, tütün, iplik, dokuma ve incir-üzüm sahalarda çalışan işçileri kapsayan, “İzmir İşçileri Sendikası Birliği” adı altında sendikalaşmaya gidilmiş, ancak başarılı olunamamıştır. Türkiye’de gelişmiş bir işçi sınıfının ve işverenin olmaması, devletin işveren durumunda olması sebebiyle aralarında çıkar çatışması olan ekonomik yapılar yoktu. Çeşitli meslek grupları olan çiftçi, işçi memur, tüccar ve zanaatkarlar arasındaki bağı kuran ise siyasi iktidardı.

II. Dünya Savaşı’nın ardından Türkiye’nin çok partili demokratik sisteme geçmesiyle birlikte 5 Haziran 1946’da Cemiyetler Kanunu’nda yapılan değişikliklerle sendikaların ve sol partilerin kurulmasının önü açılmıştır. Sendikalaşma adına işçilerin bir kısmı “Türkiye İşçi Derneği”, diğer kısmı da “İstanbul İşçi Sendikaları Birliği” çatıları altında toplanmıştır. Sol parti olarak kurulan “Türkiye Sosyalist Partisi” ile “Türkiye Sosyalist Emekçi ve Köylü Partisi” sendikal örgütlenmede öncü olmuşlar ve işçiler arasındaki etkilerini de artırmışlardı. İşçi örgütlenmelerinin siyasi partiler üzerindeki etkisi anlaşılınca bunun önüne geçilmek istenmiştir. Bu sebeple partilerle birlikte işçi kuruluşları ve yayın organları kapatılmış, 1945’te kurulan “Çalışma Bakanlığı” sendikalar ile ilgili tasarının hazırlanma çalışmalarına başlamıştır. Türkiye’de ilk sendikalarla ilgili kanun 20 Şubat 1947’de yürürlüğe girmiştir. Devlet kontrollü sendikalaşmada dönemin sosyopolitik düzeni ile paralel yürütülmüştür. ABD ile kurulan ittifakın ve sendikalaşma tavsiyesinin etkisiyle kanun yürürlüğe girmiştir. Kanunda grev, toplu sözleşme ve siyaset yapma haklarına yer verilmemiştir. 1947 tarihli 5018 sayılı “İşçi ve İşveren Sendikaları ve Sendika Birlikleri Hakkında Kanun’da düzenlenen genel sözleşme etkili olmamıştır. Ayrıca söz konusu kanun tüm işçi ve işverenleri kapsamına almamış, içeriği dar tutulmuştur. Bu durum dönem siyasetçileri tarafından değerlendirilmiş, işçi sendikalarını kontrol altında tutabilme ve sendikacıların amaca uygun şekilde davranmalarını sağlamıştır.

Hükûmetler, kendileriyle iş birliği yapan sendikacıları desteklemiş, yapmayanları dışlamıştır. Bu durum Türkiye’nin kabul etmiş olduğu ILO sözleşmelerine aykırı olduğu için gerekli düzenlemelerin yapılması için Türkiye uyarılmıştır. Sendika kurma ve sendikaya üye olma özgürlüğü kapsamında ILO’nun temel belgelerinden olan 87 sayılı “Sendika Özgürlüğü ve Sendikalaşma Hakkının Korunması Sözleşmesi”nin 2. maddesinde “Çalışanlar ve işverenler herhangi bir ayırım yapılmaksızın önceden izin almadan istedikleri kuruluşları kurmak ve yalnız bu kuruluşların tüzüklerine uymak koşulu ile bunlara üye olmak hakkına sahiptirler.” ifadesiyle bireysel olarak sendikalaşma özgürlüğü hakkına yer verilmiştir. 5. maddesinde ise “Çalışanların ve işverenlerin örgütler, federasyon, konfederasyon kurma ve bunlara üye olma ve her örgüt, federasyon veya konfederasyon, uluslararası çalışanlar ve işverenler örgütlerine katılma hakkına sahiptirler.” denilmiştir. Bu duruma uyulmamasını ILO, hak ihlali olarak değerlendirmektedir. Sendikalaşma özgürlüğünün toplu yönüne bakıldığında benzer veya ilgili iş kolundaki sendikalardan en az ikisinin bir araya gelmesiyle “federasyon” kurulmaktadır. İş kolu sendikaları veya federasyonların birlikte veya ayrı ayrı en az ikisinin bir araya gelmeleriyle de “konfederasyonlar” oluşturulmaktadır. Bu çerçevede uluslararası normlara uyması istenilen Türkiye ile ILO arasında sorunlar kolay aşılmamıştır. ILO’nun 98 sayılı “Teşkilatlanma ve Kolektif Müzakere Hakkı Prensiplerinin Uygulanmasına Müteallik Sözleşmesi”ni yani “Toplu Pazarlık ve Sözleşme Hakkı”nı Türkiye, 1951’de onaylamıştır. Birbirini tamamlayan bu iki sözleşme ile çalışanların sendikaya üye olma veya sendikalarda fiilî görev alma sebebiyle işten çıkarılma durumlarına karşı tedbir niteliğindedir. Ancak Türkiye’de işçilerin ve işveren kuruluşlarının birbirlerinin işlerine karışmalarını önleyecek yeterli düzenleme bulunmamaktaydı. Bu nedenle Türkiye, ILO tarafından çok eleştirilmiştir. 1950’de Türkiye’de Demokrat Partinin (DP) iktidara gelmesiyle Cumhuriyet Halk Partisi (CHP) tek parti yönetiminin sona erdirilip demokratik bir yönetime geçildiği düşüncesi hâkim olmuştu.

1950-1960 arasında DP'nin tek parti yönetiminin iktidarında alışılmış politikaların dışında politikalar yürütülmüştür. İşçi sorunlarının çoğaldığı bu dönemde işçilerin çalışma koşullarının ve ücretlerinin iyileştirilmesi için talepte bulunulmuştur. Ayrıca bu dönemde tarımda yaşanan gelişmeler, makineleşme ile birlikte işsizlik sorunu da baş göstermiştir. Dönemin iktidar partisi, işçi sendikalarını kontrol altında tutma, onları destekleme ya da destekten mahrum bırakma politikaları sonucunda varlıklarını devam ettirmek için sendikalar, birlikler ve federasyonlar yapısı içinde bir araya gelmişlerdir.

1947'den itibaren oluşmaya başlayan işçi sendikalarının birleşerek konfederasyon kurmaları, sendikacılık tarihinde bir dönüm noktası olmuştur. Konfederasyonlaşma çalışmaları ise 17-19 Şubat 1952'de Türkiye Tekstil ve Örme Sanayi İşçileri Sendikaları Federasyonunun (Teksif) İstanbul'daki ilk kongresine İzmir Sendikalar Birliği, Ankara İşçi Sendikaları Birliği, Çukurova İşçi Sendikaları Birliği, Türkiye Taşıt İşçileri Federasyonu ve Türkiye Otel, Lokanta ve Eğlence Yerleri İşçileri Sendikaları Federasyonu ile Bursa İşçi Sendikaları temsilcilerinin katılımlarıyla gerçekleştirilmiştir. Genel Kurulun toplanması ve bir konfederasyon komisyonunun oluşturulmasıyla aşağıda yer alan Geçici İcra Kurulu seçilmiştir.

Başkan : Ömer Akçakanat

Genel Sekreter : Şaban Yıldız

Muhasip : Seyfi Demirsoy

Murakıp : Mehmet İnhanlı

Üye : Adil Buğakaptan

6 Nisan 1952'de Bursa'da hazırlanmış ve işçi birliklerine gönderilmiş olan "Ana Nizamname" etrafında karara varabilmek için Bursa'da ilk ve tarihi toplantı yapılmıştır. Toplantıya Türkiye Otel, Lokanta ve Eğlence Yerleri İşçileri Sendikalar Federasyonu, Teksif Federasyonu, Karabük Demir-Çelik Sanayii İşçileri Sendikası, İzmir İşçi Sendikaları Birliği, Çukurova İşçi Sendikaları Birliği, Ankara İşçi Sendikaları Federasyonu Bursa İşçi Sendikaları Birliği, İstanbul İşçi Sendikaları Federasyonu, Tarsus Akdeniz Bölge İşçi Sendikaları Birliğini temsilen 28 delege katılmıştır. Toplantıya katılmayan tek sendika Zonguldak Maden İşçileri Sendikasıydı. Bursa'da kurulma kararının ardından 31 Temmuz 1952'de kısa adı TÜRK-İŞ olan Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu Ankara'da resmen kurulmuş, İcra Kurulu bu doğrultuda yürütmüştür. Kuruluş amacı, TÜRK-İŞ'in "Ana Nizamname"sinde aşağıdaki şekilde belirtilmiştir:

1. Azalarının iktisadi ve içtimai menfaatlerini korumak ferdî ve toplu olarak bu menfaatlere aykırı hakaret edenlerle hiçbir şekilde dinî ve felsefi inanç ve siyasi propagandalara alet olmaksızın mücadele etmeye çalışır.
2. TÜRK-İŞ, bütün işçilerin her nevi demokratik haklarını müdafaaya, yeni haklar ve menfaatler elde etmeye çalışır.
3. İşçilerin hayat endekslerine uygun seyyal bir ücretle en az orta hâlli bir geçim seviyesini sağlayacak ücret almalarını temine çalışır.
4. Sosyal sigortaların ve iş hukukunun inkişafına çalışır.
5. İşçilerin, mesleki ve umumi kültürlerinin devlet memurları tarafından hukuki öğretim müessesleriyle hiçbir öğretim masrafı ödemedi ve iş kazasıyla ölen işçilerin çocuklarının resmî mekteplerde parasız olarak tahsillerine devamını temin edici kanunların çıkarılmasına ve mevcutların ıslahına çalışır.

6. İşçilerin menfaatleriyle alakalı her türlü (resmî veya gayri resmî) teşekküllerde TÜRK-İŞ'in tayin edeceği ve seçeceği azaların rey sahibi olmasını sağlamaya çalışır.

7. Bütün işçilerin sendikalar etrafında toplanmasına çalışır.

8. Aynı işte, aynı ehliyetle çalışacak işçilerin yaş ve cins farkı gözetilmeksizin müsavi ücret almalarına çalışır.

9. Konfederasyon çalışmalarında, milliyetçi bir teşekkül olmak vasfını kaybetmeksizin siyasi partilerle hükümet karşısında mutlak istiklalini muhafaza eder.

10. TÜRK-İŞ gayretlerine uygun gördüğü, milletlerarası mümasili teşekküllere aza olur, temasa geçer, lüzumlu fikir teatilerinde bulunur ve mensuplarını müsavi haklarla temsil eder. TÜRK-İŞ'in bu gibi teşekküllere aza olabilmesi için kongre azalarının üçte ikisinin kararı ve İcra Vekilleri Heyeti'nin müsaadesi lazımdır.

11. TÜRK-İŞ siyasi parti yayın ve propagandalarına asla alet olmayacağı gibi yabancı devlet ideolojilerine de alet ve vasıta olamaz.

TÜRK-İŞ İşçi Konfederasyonu kurulduktan sonra ilk genel kurul toplantısını ülkenin çeşitli şehirlerinde faaliyette bulunan 10 federasyonu ve birliğinin katılımıyla 6 Eylül 1952'de yapmıştır. Toplam 69 delegenin katılımıyla yapılan TÜRK-İŞ Kongresi'ne dönemin Çalışma Bakanı Nuri Özsan da katılmış ve bir konuşma yapmıştır. Konfederasyonun kurulmasının itibaren Türkiye'de mevcut olan 240 sendikanın 162'si filen konfederasyona bağlanmıştı. Bu oransal olarak %67 yapmaktaydı. TÜRK-İŞ'in azaları ise şunlardı:

1. Mesleki Federasyonlar

2. Mahallî Sendikalar Birlikleri

3. Mıntıka Sendikalar Birliği

4. Mesleki federasyonlarla mahallî ve mıntıka sendikalar birliklerine bağlı sendikalar ve azaları

5. Türkiye dâhilinde, mesleki bir federasyonu kurulmamış bulunan veya mıntıkasında herhangi bir birlik veya federasyonu bulunmayan müstakil sendikalar, TÜRK-İŞ nezdinde aynı hak ve vecibelerle temsil edilmezler. (Bu madde neşri tarihinden itibaren iki yıl sonra mer'iyete girer.)

TÜRK-İŞ'in teşkilat kademelerinin yapılanması aşağıdaki şekildedir:

1. Umumi Heyet

2. Mümessiler Heyeti

3. İdare Heyeti

4. Haysiyet divanı

5. İcra Heyeti

6. Murakabe Heyeti

1950-1960 döneminde ağırlıklı olarak "köylü işçi" olarak nitelendirilen işçi kesimi ortaya çıkmıştır. Sınıf bilinci olgunlaşmamış olan bu işçi kesiminde sendikalaşma yönünde de bir talep olmamıştır. Bu bilinçlenme 1961

Anayasası'nın etkisiyle demokratikleşme sürecinin başlamasıyla işçi haklarıyla ilgili düşüncelerin serbestçe konuşulup tartışıldığı bir dönem olmuştur. Bu doğrultuda 1963'te iki önemli kanun kabul edilmiştir. Bunlardan biri 274 sayılı "Sendikalar Kanunu" diğeri ise Türk işçisine ilk kez grevli toplu pazarlık hakkını veren 275 sayılı Toplu İş Sözleşmesi Grev ve Lokavt Kanunu'ydu. Bu kanunlar çerçevesinde sendikacılık ve sendikalaşmada yeni bir süreç başlamıştır. Bunun sonucunda TÜRK-İŞ'in anlayışı dışında ideolojik/siyasal sendikacılığın temsilcileri Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonu (DİSK), Milliyetçi İşçi Sendikaları Konfederasyonu (MİSK) ve Hak İşçi Sendikaları Konfederasyonu (HAK-İŞ) kurulmuştur. Sendikalar arasında meydana gelen rekabet sayesinde 1967'de 374.000 olan sendikalı üye sayısı 1967'de 835.000 kişiye yükselmiştir. 1961 Anayasası'nın demokratik özgürlük normları çerçevesinde işçiler birbirini tamamlayan üç hakka kavuşmuştur. Bunlar örgütlenme, toplu pazarlık ve grev hakkıdır. Ancak 1970'li yılların sonuna doğru grev sayılarının artması iş günü ve üretim kayıplarına sebep olduğu gerekçesiyle eleştirilmiştir. 1982 Askerî Müdahalesi'nin ardından çalışma hayatında önemli yasal düzenlemeler yapılmış, sendikalaşma sekteye uğramıştır. Hizmet sektöründe iyi eğitilmişler ve kadınların sendikalara olan güvenlerinin azalması sebebiyle sendikalaşma oranlarında azalma yaşanmıştır.

1990'lı yıllarda işçi hareketlerinde önemli gelişmeler yaşanmıştır. Grevlerin, iş bırakmaların olduğu bu dönemde işçi çıkarmalara karşı TÜRK-İŞ'e bağlı Türk Harb-İş, İstanbul'da Kristal-İş Sendikası protesto mitingleri düzenlemiştir. Ayrıca Maden-İş Sendikası içinde örgütlenmiş işçilerin olduğu Yeniçelttek Kömür Ocağı'nda grizu patlaması meydana gelmiş ve 69 maden işçisi hayatını kaybetmiştir. Bu kazayı protesto etmek ve hayatını kaybeden madencileri anmak için TÜRK-İŞ Zonguldak'ta "İnsana Saygı Mitingi" yapmıştır. TÜRK-İŞ, 13 Ocak 1993'te işçi sınıfının sorunlarını tartışmak ve çözüm bulmak amacıyla HAK-İŞ Genel Sekreteri ve DİSK Genel Sekreteri'ne bir çağrıda bulunmuş ve ardından TÜRK-İŞ Genel Merkezinde toplantı gerçekleştirmiştir. 7-8 Temmuz 1993'te özelleştirmeler konusunda kapsamlı bir toplantı yapmış olan TÜRK-İŞ Başkanlar Kurulu, sosyal devlet ilkesine sahip çıkarak Türkiye'nin önemli kurumlarının satılmasının çalışanların ve halkın yaşamını ilgilendiren bir sorun olduğu kararına varmıştır. Bu kararın ardından özelleştirmelere karşı demokratik yollarla mücadele kararı almıştır. 5 Nisan 1994'te yaşanan büyük ekonomik sorunun ardından dönem hükümeti, yeni bir "istikrar programı" açıklamış, program doğrultusunda özelleştirmelere hız verilmiştir. Yüksek enflasyon, temel tüketim ürünlerindeki fiyat artışları yüzünden alım gücünün düşmesi, iş yerlerinin kapatılması, bazı iş yerlerinin uluslararası şirketlere satılması ve işsizliğin artmasına karşı TÜRK-İŞ, kendisine bağlı sendikalarla eylemlere başlamıştır. Bu amaçla Genel Maden-İş Sendikası 9 Nisan 1994'te "Özelleştirme ve İşyeri Kapatmalarını Protesto Mitingi"ni yapmıştır. Ayrıca Petrol-İş Sendikası, 19 Nisan 1994'te Yarımca'da PETKİM'in özelleştirilmesine yönelik politikaları, Deri-İş Sendikası, Sümerbank Beykoz ve Kundura Fabrikasının kapatılması için yapılan çalışmalarını protesto etmiştir. Önemli bir baskı grubu hâline gelen ve çalışanların büyük bir kısmını temsil eden TÜRK-İŞ, Türkiye Esnaf ve Sanatkârlar Konfederasyonu (TESK), DİSK, Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği (TOBB) ve Türkiye İşveren Sendikaları Konfederasyonu (TİSK) ile Türkiye ve Cumhuriyet'in kazanımlarına sahip çıkmak adına bir araya gelmişlerdi. Buna karşın 1997'de sendikalaşmanın kapsamı daraltılmış, toplu pazarlık ve grev hakkının kullanılması zorlaştırılmıştır.

2000'li yıllarda TÜRK-İŞ, yine özelleştirmelerin durdurulması, iş güvencesi kanununun çıkarılması, sendikalaşmanın önündeki engellerin kaldırılması, Sosyal Güvenlik Kurumunun yapısının değiştirilmesi ve çalışma hayatıyla ilgili kanunların onaylanması için bölge temsilcileriyle 9 bölgede başlattığı yürüyüşünü 26 Nisan 2000'de Ankara'da tamamlamıştır. İş Kanunu tasarısının hazırlanması ve kabul edilme aşamasında TÜRK-İŞ'e bağlı sendika başkan ve yöneticileri 13 Mart 2003'de milletvekilleri üzerinde baskı oluşturmak amacıyla TBMM kapısına gelerek HAK-İŞ ve DİSK ile birlikte eylem yapmıştır. Eylemlerine devam eden TÜRK-İŞ, 30 Mayıs 2005'te tüm özelleştirmelere karşı kendisine

bağlı sendika yöneticileriyle İstanbul İstiklal Caddesi'nde ve 15 Haziran 2005'te Ankara Kızılay'da bildiri dağıtmış ve yürüyüş yapmıştır. Türkiye'de büyük ses getiren TEKEL'in özelleştirilmesine karşı bu kurumda çalışan işçilerin verdiği mücadeleyi destekleme kararı almıştır. İşçilerle birlikte oturma eylemi yapan TÜRK-İŞ, yürüyüş ve mitingler düzenlemiştir. Bunun dışında Türkiye Kömür İşletmeleri (TKİ) de özelleştirme kapsamına alınmış, kuruma ait bazı madenler özel sektöre satılmıştır. Özelleştirme sonucu özel şirkete devredilen Manisa Soma'daki maden ocağında 13 Mayıs 2014'te Türkiye'nin en büyük maden kazası meydana gelmiştir. TÜRK-İŞ'e bağlı Genel Maden İşçileri Sendikasına üye işçilerden 301 kişi hayatını kaybetmiştir. TÜRK-İŞ, her yıl toplumda büyük bir üzüntü yaratan kazayı hatırlatma ve hayatını kaybeden işçilerini anma toplantıları düzenlemektedir.

TÜRK-İŞ, Türkiye'nin en büyük işçi sendikası olması sebebiyle Türkiye'de, asgari ücretin belirlenmesi için oluşturulan "Asgari Ücret Tespit Komisyonu"nda işçi temsilcisi olarak bulunmaktadır. Ayrıca her ay açıkladığı dört kişilik bir ailenin açlık, yoksulluk sınırları ve bekâr bir çalışanın yaşama maliyetiyle ilgili verileri kamuoyu ile paylaşmaktadır. Bununla birlikte sendikalaşma açısından yapılan 2022 yılının Ocak ayı istatistiklerine göre Türkiye'de işçi sayısı 15.294.362 kişidir. Bunlardan 2.280.285'i bir sendikaya üye durumundadır. Bünyesinde en çok sendikalı üye barındıran TÜRK-İŞ'e kayıtlı üye sayısı 1.213.439'dur. Söz konusu üyelerin bağlı olduğu TÜRK-İŞ'in bünyesinde yer alan farklı iş kollarına ait sendikalar şunlardır:

Deriteks Sendikası, Ağaç-İş Sendikası, Selüloz-İş Sendikası, Basın-İş Sendikası, Türkiye Gazeteciler Sendikası, Basisen Sendikası, Bass Sendikası, Tarım-İş Sendikası, Orman-İş Sendikası, Tekgıda-İş Sendikası, Şeker-İş Sendikası, Türkiye Maden-İş Sendikası, Genel Maden-İş Sendikası, Petrol-İş Sendikası, Teksif Sendikası, Türkiye Haber-İş, Tezkoop-İş Sendikası, Türk Koop-İş Sendikası, Türkiye Çimse-İş Sendikası, Kristal-İş Sendikası, Türk Metal Sendikası, Türkiye Yol-İş Sendikası, Tes-İş Sendikası, Demiryol-İş Sendikası, Hava-İş Sendikası, Tümtis Sendikası, Dokgemi-İş Sendikası, Türkiye Denizciler Sendikası, Sağlık-İş Sendikası, Toleyis Sendikası, Türk Harb-İş Sendikası, Güvenlik-İş, Türkiye Belediye İş Sendikası, Hür-İş sendikaları bulunmaktadır.

Ayrıca TÜRK-İŞ'in temsil edildiği uluslararası kuruluşlar da vardır. Bu kuruluşlar şunlardır:

Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) Türkiye İşçi Delegatesi

Uluslararası Sendikalar konfederasyonu (ITUC) Genel Konsey

Uluslararası Sendikalar Konfederasyonu Asya Pasifik Bölge Örgütü (ITUC-AP) Bölge Genel Konseyi

Avrupa Sendikalar konfederasyonu (ETUC) İcra Kurulu

Sendikalar Danışma Komitesi (TUAC)

Pan Avrupa Bölge Konseyi (PERC)

Muhabbet DOYRAN

KAYNAKÇA

TBMM TD, C 24, B 59, 05.06.1946, s. 48-65.

TBMM TD, C 4, B 47, 20.02.1947, s. 295-324.

T.C. Resmî Gazete, S 6329, 10 Haziran 1946.

T.C. Resmî Gazete, S 6219, 30 Ocak 1946.

T.C. Resmî Gazete, S 11462, 24 Temmuz 1963.

AKYÜZ, Ümran, **Türkiye’de İşçi Sendikalarının Baskı Grubu Olarak Ekonomik Gelişmedeki İşlevi**, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Doktora Tezi, İstanbul 1989.

APAYDIN, Orhan, “Türk-İş’in Politik Yönü”, in: **Journal of Social Policy Conferences**, No 20, İstanbul Üniversitesi, 2011, p. 95-102.

AYDOĞANOĞLU, Erkan, **Sendikalar ve İşyeri Örgütlenmesi**, Genişletilmiş İkinci Basım, 31 Kültür Sanat Sen (Kültür ve Turizm Emekçileri Sendikası), 1992.

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI, “Çalışma Bakanları”. <https://www.csgeb.gov.tr/bakanlik/bakanlik-yoneticileri/onceki-bakan-ve-yoneticiler/bakanlar/>. (Erişim Tarihi: 26 Şubat 2023).

DELİCAN, Mustafa, “Cumhuriyet Döneminde Türk Endüstri İlişkileri: İşçi Sendikalarının Dünü, Bugünü”, in: **Journal of Social Policy Conferences**, 2010, p. 12-33.

FINDIKOĞLU Z. Fahri, “TÜRK-İŞ Hukuku ile Alâkalı İçtimaî Hareketler-İzmir’de Türk İşçi Sendikaları Konfederasyonunun Kurulması Münasebetiyle”. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/96696>. (Erişim Tarihi: 26 Şubat 2023)

GÜLMEZ, Mesut, **Sendikal Hakların Uluslararası Kuralları ve Türkiye**, Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü, C I, Ankara 1988.

IŞIK, Yüksel, **Türk Solu ve Sendikal Hareket**, Öteki Yayınevi, Ankara 1991.

İPEK, Göktuğ, “Bağımsız ve Milli” Sendikalaşma: 1947 Sendikalar Kanunu’na Basının Yaklaşımı1”, **VAKANÜVİS-Uluslararası Tarih Araştırmaları Dergisi**, S 6, 2021, s. 2636-7777.

KOÇ, Nilgün Kaner – AKINER, Nurdan, “Bir Söylem Olarak Türk İşçisi Gazetesi”, **The Journal of Industrial Relations & Human Resources**, S 18 (3) 2016, s. 53-80.

MAHİROĞLU, Adnan, “Türkiye’de Sendikalaşma Evreleri ve Sendikalaşmayı Etkileyen Unsurlar”, **C.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi**, C 2, S 1, 2001, s. 161-189.

MAKAL, Ahmet, **Türkiye’de Tek Partili Dönemde Çalışma İlişkileri: 1920-1946**, İmge Kitabevi, 1. Baskı, Ankara 1999.

MAKAL, Ahmet, **Türkiye’de Çok Partili Dönemde Çalışma İlişkileri: 1946-1963**, İmge Kitabevi, Ankara 2002.

ÖZVERİ, Murat, **Sendikal Haklar 6356 Sayılı Sendikalar ve Toplu İş Sözleşmesi Yasası**, DİSK Birleşik Metal-İş Yayınları, İstanbul 2012.

ÖZVERİ, Murat, **Türkiye’de Toplu İş Sözleşmesi Yetki Sistemi ve Sendikasızlaştırma (1963-2009)**, Sosyal Politika Araştırma ve Uygulama Merkezi, 1. Baskı, Ankara 2013.

PEKİN, Faruk, **Demokrasi, Sendika Özgürlüğü ve Sosyal Haklar**, 1. Baskı, Alan Yayıncılık 45, İstanbul 1985.

SAKA, Zafer, **Uygulamada Sendikalar Hukuku**, İpek Matbaacılık, Adana 1979.

TALAS, Cahit, DİLİK, Sait ve IŞIKLI, Alpaslan, **Türkiye’de Sendikacılık Hareketi ve Toplu Sözleşme (İktisadi Yönleri İle)**, Siyasal Bilgiler Fakültesi Maliye Enstitüsü, Sevinç Matbaası, Ankara 1965.

T.C. ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI, “Sendikalı Üye Sayısı 2,280,000’i Aştı”.<https://www.csgb.gov.tr/haberler/sendikalı-isci-sayısı-2-milyon-280-bini-asti>. (Erişim Tarihi: 26 Şubat 2023).

TOKOL, Aysen, **Türkiye’de Sendikal Hareket**, 1. Baskı, Ezgi Kitabevi Yayınları, Bursa, 1991.

TOPÇUOĞLU, İbrahim, **Türkiye’de İlk Sendika Sarıkışla’da 1932**, Öncü Kitabevi Yayınları 27, İstanbul 1975.

TOPRAK, Zafer, “1908 İşçi Hareketleri ve Jön Türkler”, **Yurt ve Dünya**, S 2, 1977, s. 277-295.

TUNA, Orhan, “Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonunun Teşekkülü”, **İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Mecmuası**, 1951, s. 146-155.

TÜRK-İŞ, **Belgelerle Türk-İş Tarihi (1952-1963)**, yay. haz. Yıldırım Koç, Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu, Ankara 2002.

TÜRK-İŞ, **Belgelerle Türk-İş Tarihi (1980-1992)**, yay. haz. Yıldırım Koç, Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu, Ankara 2002.

TÜRK-İŞ “Sendikalarımız”, <https://www.turkis.org.tr/sendikalarimiz/>. (Erişim tarihi: 26 Şubat 2023).

TÜRK-İŞ, “Uzun Tarihçe”, <https://www.turkis.org.tr/wp-content/uploads/yayinlar>, (Erişim Tarihi: 29 Temmuz 2023).

TÜRKİYE BAROLAR BİRLİĞİ İNSAN HAKLARI MERKEZİ, **Soma Maden Faciası Raporu (1 Kasım 2014)**, Türkiye Barolar Birliği Yayınları: 269, Ankara 2014.

TÜRKİYE İŞÇİ SENDİKALARI KONFEDERASYONU, Siyasî Partilere Yapılan Sunuş, Cevapları ve Karar. İşçi Politika Sendika Parti İlişkileri, Türk-İş Yayınları, N 116, 1977.

YILMAZ, Ensar, “Türkiye’de İşçi Sendikalarının Siyasal ve Sosyolojik Özellikleri Üzerinden Tarihsel Süreç İçinde Değerlendirilmesi”, **Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler enstitüsü Dergisi**, S 14 (1), Erzurum,2010, s. 95-207.

YORGUN, Sayım, DELEN, Meltem ve BEKTAŞ, Hakan, “1963-1994 Yılları Arasında Türkiye’de Gerçekleşen Grevleri Etkileyen Faktörlere İlişkin Ekonometrik Bir Model Önerisi”, **Çalışma ve Toplum**, S 4(59), 2018, s. 1903-1920.

Cumhuriyet, 6 Eylül 19952.

Cumhuriyet, 14 Mayıs 2014.

Milliyet, 21 Ağustos 1952.

Milliyet, 1 Eylül 1952.

Sözcü, 28 Ocak 2022.

Zafer, 21 Temmuz 1950.

23/02/2024 tarihinde

<https://ataturkansiklopedisi.gov.tr/bilgi/turkiye-isci-sendikasi-konfederasyonu-turkis-31-temmuz-1952/?pdf=6346>
adresinden eriřilmiřtir